

Přijímání darů od 1.1.2014

S účinností od 1. 1. 2014 byl zrušen zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí. Stalo se tak v souvislosti s nabytím účinnosti nového občanského zákoníku. Jestliže knihovna, či přesněji: provozovatel knihovny, obdrží dar, řídí se danění takového daru zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění. Přitom nezáleží na tom, o jaký dar jde: může se jednat o knihy (neperiodické publikace), o časopisy nebo jiný periodický tisk, i o jakýkoli jiný dar, třeba i o stoly, židle či počítače. Může jít i o finanční dar, tedy o určitou peněžní částku.

Základní pravidlo je takové, že příjem právnické osoby v podobě daru je předmětem daně z příjmu právnických osob. Tedy zásadně platí: jestliže provozovatel knihovny přijme dar (třeba knihy, časopisy nebo cokoli jiného), je povinen tento dar zdanit, což vyplývá z § 18 odst. 1 zákona o daních z příjmů. V dalším textu pojednáme o výjimkách z tohoto základního pravidla, které se vztahují k tzv. veřejně prospěšným poplatníkům. K ocenění daru není třeba znalecký posudek. Pokud jde o knihy, časopisy a obecně knihovní dokumenty, lze předpokládat, že knihovny disponují odbornými pracovníky, kteří jsou schopni vyčíslit hodnotu publikací, které knihovna přijala jako dar; toto vyčíslení pak bude podkladem pro daňové přiznání k dani z příjmu právnických osob.

Zákon o daních z příjmů zavádí, v návaznosti na nový občanský zákoník, ve svém § 17a kategorii veřejně prospěšného poplatníka. Jde o právnickou osobu, která jako svou hlavní činnost vykonává činnost, která není podnikáním. Jinak řečeno: taková právnická osoba primárně vykonává nevýdělečnou činnost, a to na základě svých stanov, statutu nebo jiného zakladatelského právního jednání.

Způsob danění darů, které právnická osoba obdrží, se odvíjí od toho, zda příjemce daru je či není veřejně prospěšným poplatníkem, a také od toho, jakou právní formu příjemce daru, resp. obdarovaný, má.

Knihovny, evidované Ministerstvem kultury, jsou již ze své podstaty neziskové, neboť knihovní zákon přesně vymezuje, jaké platby a za jaké služby mohou knihovny od svých čtenářů (uživatelů) požadovat. Při posuzování otázky danění darů, které knihovna obdrží, záleží ovšem na tom, kdo je provozovatelem knihovny. Ne každý provozovatel knihovny totiž může být veřejně prospěšným poplatníkem. Jestliže například společnost s ručením omezeným coby obchodní korporace provozuje knihovnu evidovanou Ministerstvem kultury, pak bez ohledu na všechna pravidla stanovená pro provozování knihovny, včetně principu neziskovosti, nemůže být veřejně prospěšným poplatníkem.

§ 17a odst. 2 zákona o daních z příjmů stanoví, které právnické osoby nejsou veřejně prospěšným poplatníkem (bez ohledu na to, jako činnost vykonávají): především jde o obchodní korporace, profesní komory (třeba Česká advokátní komora) a zdravotní pojišťovny.

Nyní se budeme zabývat jednotlivými kategoriemi právnických osob - provozovatelů knihoven z hlediska zákona o daních z příjmů a z hlediska povinnosti danit dary, které provozovatel knihovny obdrží.

A) Provozovatel knihovny, který není veřejně prospěšným poplatníkem

Jde o provozovatele knihovny, který nesplňuje podmínky zákonné definice veřejně prospěšného poplatníka (§ 17a odst. 1 a 2 zákona o daních z příjmů). Tento provozovatel knihovny je povinen, pokud přijme jako dar knihy nebo časopisy nebo obecně knihovní dokumenty, zahrnout jejich hodnotu do svého daňového přiznání. K určení hodnoty daru obecně není třeba znaleckého posudku, postačí vyčíslení hodnoty daru odborným pracovníkem knihovny.

B) Provozovatel knihovny, který je veřejně prospěšným poplatníkem

Zde záleží na tom, jakou právní formu veřejně prospěšný poplatník má. U některých veřejně prospěšných poplatníků totiž zákon o daních z příjmů předepisuje povinnost hradit daň z příjmů i z darů, které takový poplatník přijal - § 18a odst. 5 zákona o daních z příjmů.

1. Provozovatelé knihovny, kteří spadají pod výčet v § 18a odst. 5 zákona o daních z příjmů, jsou povinni platit daň z příjmu právnických osob i pokud jde o dary. U těchto poplatníků jsou od daně z příjmů osvobozeny pouze investiční dotace. Jde o tyto poplatníky: veřejné vysoké školy (podle zákona č. 111/1998 Sb.), veřejné výzkumné instituce (podle zákona č. 341/2005 Sb.), poskytovatele zdravotních služeb (podle zákona č. 372/2011 Sb.), obecně prospěšné společnosti (podle zákona č. 248/1995 Sb. - tento zákon byl sice zrušen novým občanským zákoníkem, ale stávající obecně prospěšné společnosti existují i nadále; tak stanoví § 3050 nového občanského zákoníku) a ústavy podle § 402 a násl. nového občanského zákoníku. Tito poplatníci jsou povinni danit i dary, které přijali - nevyjímaje dary v podobě knih, časopisů a obecně: knihovních dokumentů. Pomineme-li otázku investičních dotací, mají tito poplatníci vlastně stejné postavení (z hlediska daně z příjmu) jako poplatníci, kteří nejsou veřejně prospěšnými poplatníky.
2. U provozovatelů knihoven, kteří jsou veřejně prospěšnými poplatníky a zároveň nespádají pod výčet v § 18a odst. 5 zákona o daních z příjmů, jsou osvobozeny od daně z příjmů bezúplatné příjmy, tedy - přijaté dary. Zde je důležitý § 19b odst. 2 písm. b) bod 1 zákona o daních z příjmů. Podle tohoto ustanovení platí, že od daně z příjmů právnických osob je osvobozen bezúplatný příjem (dar), který obdrží veřejně prospěšný poplatník se sídlem v České republice, pokud bude tento příjem využit pro účely vymezené v § 20 odst. 8 zákona o daních z příjmů. Toto ustanovení je celkem obsáhlé, pro provozovatele knihoven je však podstatné následující: od daně z příjmů je osvobozen dar knih, časopisů a obecně knihovních dokumentů, které mají být použity pro účely vědy, výzkumu a vývoje, vzdělávání a kultury. Toto osvobození se týká i knih, časopisů a dalších knihovních dokumentů, které knihovna přijme jako dar, zařadí je do svého knihovního fondu (se všemi procesními náležitostmi stanovenými vyhláškou č. 88/2002 Sb.) a zpřístupňuje je podle knihovního zákona svým čtenářům: pokud knihovna přijme dar v podobě knihovních dokumentů, ty zařadí do svého fondu a zpřístupňuje je svým čtenářům, jde o dar používaný pro vzdělávací a kulturní účely a jako takový je osvobozen od daně z příjmu.
3. Zvláštní situace je u **obecních a krajských knihoven**. Osvobození od daně z příjmu, zavedené v § 19b odst. 2 písm. a) bod 1. zákona o daních z příjmů, se nevztahuje na obce a kraje. To znamená, že pokud obec nebo kraj (jako územní samosprávný celek)

přijme určitý dar, neplatí osvobození od daně z příjmu a daný územní samosprávný celek (obec nebo kraj) je povinen z takového daru zaplatit daň z příjmu, a to i tehdy, pokud bude dar používán pro účely vzdělávání, vědy a výzkumu, kultury a podobně (pro účely vyjmenované v § 20 odst. 8 zákona o daních z příjmů). V této souvislosti je nutno rozlišovat dva typy právnických osob: na jedné straně obce a kraje coby územní samosprávné celky, na druhé straně příspěvkové organizace obcí a krajů. Tyto organizace, zřizované podle zákona č. 250/2000 Sb., jsou právnickými osobami. Pokud tedy obec či kraj zřizuje knihovnu ve formě příspěvkové organizace, je tato knihovna samostatnou právnickou osobou a zpravidla bude (protože je to knihovna coby zařízení z podstaty neziskové) i veřejně prospěšným poplatníkem podle zákona o daních z příjmů. Pokud tato knihovna - příspěvková organizace obce či kraje obdrží darem třeba konvolut knih, časopisů a podobně, a zařadí je do svého knihovního fondu, jde o bezúplatný příjem, který je osvobozen od daně z příjmů právnických osob. Naproti tomu jestliže obec (případně kraj) zřizuje knihovnu nikoli jako příspěvkovou organizaci, ale jen jako organizační složku bez právní subjektivity, osvobození od daně z příjmů jí (ve vztahu k darovaným knihám či jiným publikacím) nesvědčí: § 19b odst. 2 písm. a) bod 1. in fine zákona o daních z příjmů to zakazuje. Jinak řečeno: pokud obec obdrží darem knihy, časopisy nebo jiné dokumenty, které jsou určeny pro knihovnu, kterou tato obec zřizuje, avšak která není příspěvkovou organizací a je pouze organizační složkou obce, je tento dar předmětem daně z příjmu, je třeba vyčíslit jeho hodnotu (není nutný znalecký posudek, postačí odborné vyjádření třeba pracovníka knihovny) a tento dar vstupuje do daňového přiznání. Obdobně to platí i pro organizační složky kraje, byť to je záležitost spíše teoretická.

Nutno závěrem připomenout, že Ministerstvo kultury není povoláno k závaznému výkladu daňových zákonů. Vždy bude záležet na tom, jak ten který finanční úřad bude aplikovat a interpretovat zákon o daních z příjmů.

Mgr. Jiří Klusoň
Ministerstvo kultury ČR

25.4.2014

Zdroj: <http://1url.cz/w3bX>